

FRAGMENTE DIN ACTIVITATEA INSTITUȚIILOR DE ÎNDRUMARE ȘI CONTROL ALE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI BOTOȘĂNEAN ÎN ANII 1918-1948

Războiul și, îndeosebi, refugiul în Moldova au înrăutățit situația învățământului botoșănean, de pe urma cantonamentului armatei foarte multe unități școlare având de suferit, în special cele din mediul rural.

În 1918 Revizoratul Botoșani plătea trei persoane: Ion D. Drăgan (revizor școlar șef), Ioan D. Botez (secretar) și Eugenia Grigoriu (secretar)¹, pentru ca, în 1919, să avem un nou revizor școlar: D.T. Dumitriu, numit pe 1 Ianuarie, copist fiind același Ioan N. Botez². Noul revizor își lua atribuția în serios, deoarece constatăm că în februarie 1919 inspectează 16 localități și 22 de învățători, de la el având și calificativele acordate celor inspectați; astfel, avem doar două de Foarte Bine, 8 de Bine, 4 – Mulțumitor, 5 – Slab și 1 – Foarte Slab (pentru două cadre didactice nu s-a dat calificativ)³. Situația se menține și în martie, când inspectează 13 școli, cu 19 învățători (2 – F.B., 8 – B., 4 – M., 5 – S.)⁴.

În perioada interbelică trebuie amintit că, din 1919, prin Legea de organizare a Ministerului Educației Naționale, Cultelor și Artelor se prevedea că școlile publice și particulare puteau fi controlate de directorii din minister, de inspectorii generali și inspectorii de specialitate, de inspectorii de circumscripție și de revizori școlari (un prim început de descentralizare), iar prin Legea din 1936 se reorganizează inspectia școlară, la nivelul ministerului și revizoratelor școlare.

În primul deceniu interbelic Inspectoratul Școlar Botoșani, pe lângă inspecții, realiza „tablouri” (statistici)⁵ diverse, în special referitoare la construcțiile școlare⁶ sau elevi școlarizați, trimeea obligatoriu rapoarte către Prefectura⁷ și alte sarcini specifice instituției; pentru aceasta, în 1922, de exemplu, revizorul școlar clasa I C. Romanescu era plătit cu 900 lei leafă, la care se adăuga un spor de scumpete de 300 lei, Dimitrie Fetcu, revizor școlar clasa a II-a primea 600+300 lei, subrevizorul școlar Gh. Cumpătă, revizor școlar, clasa a II-a, 600+300 lei, iar secretarul C. Botez, 300 lei leafă⁸. Aceștia formau și personalul Revizoratului Botoșani în 1922, suma totală plătită de Minister Revizoratului școlar Botoșani era de 3810 lei (în care 2400 însemna leafa, 1200 sporul de scumpete, iar 210 chiria). Transportul cu căruța/trăsura era decontat cu 3 lei/km⁹, uneori diurnele nu erau aprobate, cum se întâmplase cu fostul revizor Mihail Vasiliu¹⁰. Numărul inspecțiilor realizate era relativ mare (17, de exemplu, făcute de rev. șc. clasa a II-a Gh. Cumpătă, în septembrie 1922, 12 realizate de revizorul școlar I.C. Romanescu, în Oct. 1922 etc.)¹¹. În 1923 personalul de control al Revizoratului cuprindea

¹ Dosar 7/1918, fila 90, Fond Fond Prefectura Județului Botoșani, Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Botoșani (n continuare se va cita: S.J.A.N. Botoșani).

² *Ibidem*, fila 317.

³ *Ibidem*, fila 382.

⁴ *Ibidem*, fila 408.

⁵ În Dosar nr. 8/1919 se poate urmări numărul de copii pe comunele rurale care frecventau școala, sau tabele cu elevi înscriși pe străzi (Botoșani) până în anul școlar 1938-1939, Fond I.S.J. S.J.A.N. Botoșani.

⁶ Vezi, ca exemplu, *Tabloul construcțiilor școlare întocmit pe ziua de 1 Septembrie 1924*, Dosar 9/1931, filele 2-4, Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

⁷ O statistică utilă a elevilor și construcțiilor școlare, ca exemplificare, în Dosar, nr. 11/1928, filele 3-6, Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

⁸ Situația salariilor, chiriei și alocației de scumpete, comunicată Ministrului prin adresa 591 din 06.11. 1922, Dosar 1/1922, fila 28, Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

⁹ Vezi Dosar *cit. supra*, filele 22 și 24.

¹⁰ *Ibidem*, fila 29.

¹¹ *Ibidem*, fila 46 (*Tablou de inspecții la școlile primare*, circumscripția Drașani, subrev. șc. Gh. Cumpătă), pentru I.C. Romanescu, vezi fila 182.

pe Constantin Țighiliu, revizor școlar clasa I, mai vechii revizori clasa a II-a D. Fetcu și Gh. Cumpătă și secretarul Botez¹².

La mijlocul perioadei interbelice, în anii grei ai crizei, un revizor școlar care trebuie amintit pentru profunda lui implicare în problemele învățământului botoșănean a fost I. R. Ionescu. El scria des, pertinent și în ziarul „pentru interese locale” – *Săptămâna*¹³, fiind un apreciat profesor de filozofie al Laurianului interbelic și un renumit orator al Botoșanilor. Un alt șef al Revizoratului școlar Botoșani pe vremea crizei a fost Ioan Ignat. De pe vremea lui exemplificăm o inspecție specială ținută Mariei Mihalciuc, învățătoare la Școala de fete nr. 3 din Botoșani, de către inspectorul I. Dimitriu, pentru a se vedea care erau aspectele vizate în epocă. Astfel, urmărindu-se lecțiile ținute la clasa a IV-a și clasa a VII-a se constata că „... d-na Mihalciuc este stăpână pe metodă și, pe lângă ținută, ton și modul de a pune întrebări ... știe să țină clasa atentă, vioaie, disciplinată”. Se urmărea educația profesională așa cum rezultă din cercetarea statutului personal, apoi activitatea extrașcolară („... face lucruri manuale foarte frumoase cu elevele clasei a IV-a și a VII-a, ia parte activ la Cercurile Culturale, ține conferințe și lecții practice ...), activitatea de perfecționare („este abonată la mai multe reviste pedagogice și, în prezent, citește cărțile respective pentru depunerea examenului de înaintare ...), încheindu-se cu poziționarea socială: „este o bună prietenă a colegelor de la aceeași școală și este mult stimată de ceilalți colegi și de intelectuali în cercul său de cunoștințe, ca și de părinții elevilor ...”¹⁴.

Procese verbale de inspecție oferă date importante referitoare la starea de fapt a școlilor inspectate. De scriau revizorii și subrevizorii de-atunci? Exemplificăm, prin câteva fragmente din cele notate de subrevizorul C. Iordăchescu la cumpăna anilor de vârf ai crizei – 1931-1932 – „... am găsit personalul didactic la datorie, iar elevii prezenți pe clase ... Rog pe d-l Director al școlii a îngriji ca clasele să aibă un aspect mai atrăgător, împodobind pereții cu tablouri și lucrări de ale elevilor, iar ferestrele de glastre cu flori îngrijite de elevi”¹⁵ sau „Școala are local propriu ... Clasele erau bine încălzite ... Școala are nevoie de reparații. Mai ales burlanele și ulucele ...”¹⁶, apoi, scriind malițios, supărat pe negăsirea directorului: „... nu ar fi trebuit să părăsească școala, când știa că lipsește de la cursuri încă o învățătoare – bolnavă. Este invitat, ca înainte de orice alte lucruri, poate nu atât de urgente, să procure școlii neapărat un ceas bun ca să nu mai fie puse organele de control în neplăcuta situație de a discuta cu domniile învățători asupra nepotrivirii ceasurilor ce fiecare poartă în buzunar ...”¹⁷. Inspectând școlile de fete nr. 1 și 2 din Botoșani, pentru a urmări desfășurarea programului dedicat zilei de 24 Ianuarie, scria că „programul este bine alcătuit, mai ales la recitarea poeziilor, câteva eleve s-au distins în mod deosebit ...” dar, în spiritul național interbelic, insistă și ca „... pe viitor, rog pe doamnele organizatoare, ca rolurile caracteristice – naționale, să fie încredințate numai românelor de origine, deoarece am observat încă o dată cât de nepotrivit sună cuvintele ce le rostea «Românul» din pieseta reprezentată de elevele Școlii nr. 1, în gura unei evreice ...”¹⁸; la câteva zile, inspectând Școala mixtă din Tg. Bucecea, în ziua când la toate clasele se predă lucrul de mână și lucrul de atelier, recomanda „... să se facă mai multe lucruri de utilitate imediată: ciorapi, mănuși, genți, iar cusăturile ornamentale în culori să fie numai în stil național ... Se va interveni de asemenea către primărie comunală a procura numaidecât o mașină de cusut modernă și în stare bună de funcționare ...”¹⁹. Încheiem exemplificarea cu profundele și actualele cuvinte scrise cu prilejul inspecției făcută Școlii din Flămânzi, pe 27 mai 1932 când, luând apărarea fostului învățător C. Maxim, atunci pensionar, reclamat pe diverse motive, după ce amintea realizările acestuia (un mărț local de școală, un monument al eroilor, o frumoasă sală de spectacole) scria: „... Neînțelegerile dăunează puterii de

¹² *Ibidem*, fila 579.

¹³ Vezi, de exemplu, *Săptămâna*, An I, nr. 42, 28 August 1933, pp. 1-2 (articolul *Frecvența școlară*); *Săptămâna*, an II, nr. 69, 6 Martie 1934, pp. 1-2 și *Săptămâna*, An II, nr. 82, p. 1 (art. *Spre o pedagogie românească*); *Săptămâna*, An II, nr. 101, 6 Octombrie 1934 și *Săptămâna*, An IV, nr. 195, 4 August 1936 (art. *Școlile superioare țărănești*) etc. Despre această ultimă temă redactează și o carte cu același titlu.

¹⁴ Copie după Procesul-verbal de inspecție, în Dosar 9/1931, fila 116, Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

¹⁵ Copie după Procesul-verbal de inspecție nr. 11/9 Decembrie 1931, inspecție făcută la Școala de băieți din Tg. Ștefănești, în Dosar 9/1931, fila 16, Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

¹⁶ Copie după Procesul-verbal de inspecție din 26 Ianuarie 1932, realizată la Școala Primară Mixtă „A. Bașotă”, com Cucorâni, în Dosar 9/1931, fila 18, Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ Copie după Procesul-verbal de inspecție din 24 Ianuarie 1932, în Dosar 9/1931, fila 20, Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

¹⁹ Copie după Procesul Verbal de inspecție din 28 Ianuarie 1932, în Dosar 9/1931, filele 21-22, Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani. Pentru alte exemple de inspecții vezi întreg dosarul 31/1931 (P.V. de inspecție din 25 mai 1932, Școala primară Dângeni, la fila 41; P.V. din 8 Iunie 1932, Școala de băieți „Marchian”, fila 53; P.V. de inspecție din 27 Mai 1932, Școala din Flămânzi, fila 117 etc.).

muncă și dăunează prestigiului de care avem nevoie, în primul rând educației nu numai a copiilor, ci și a căsătorienilor în mijlocul cărora învățătorul trebuie să facă apostolat”²⁰.

Lunar se realizau în anii crizei între 5-10 inspecții și una-două deplasări la București sau Iași. De exemplu, același subrevizor C. Iordăchescu efectua: 7 inspecții în septembrie 1931²¹, 6 inspecții, 5 școli „vizitate”, o deplasare la Iași și două la București, în octombrie 1931²², 6 școli inspectate în ianuarie 1932²³ etc.

Dar marea criză își făcea simțită prezența și asupra revizorilor școlari, luni întregi subrevizorul amintit, ca și alții, nefiind plătiți pentru deplasările efectuate: „... fiecare deplasare înseamnă cheltuieli destul de simțite, mai ales în aceste vremuri când suntem cu câteva luni în restanță cu salariile”²⁴, salariul de 4557 lei, „de-abia ajungându-i pentru greutatea familiale”, cheltuielile cu deplasările începând cu septembrie 1931 nerambursându-i-se nici în aprilie 1932²⁵.

Influența Politicului asupra „mersului școlii” se intensifică cu cât ne apropiem de sfârșitul deceniului al II-lea interbelic. Astfel, paradoxal, conform Legii pentru reprimarea unor infracțiuni contra ordinii publice și pentru apărarea ordinii de stat, publicată în „Monitorul Oficial” nr. 39/17 Februarie 1938, se cereau declarații de la toate cadrele didactice că „n-au făcut parte din partide politice, că demisionează din partidele care au făcut parte”, unii sennând că „nici nu voi face”²⁶, deși, se știe, declarații și promisiuni pentru viitor, în domeniul Politicului, sunt cel puțin naive (și pentru cei care le cer și pentru cei care le fac). Pentru întronarea ordinii, se cerea să se ia măsuri împotriva elevilor care scriau pe ziduri, trotuare, garduri²⁷, unele cereri ale Prefecturii către Revizoratul Școlar par, astăzi, cel puțin hilare; se cerea concursul pentru ... distrugerea cuiburilor de ciori „... directorii de școli să colaboreze cu primarii cu privire la această operă prin elevii care ar fi indicați la distrugerea cuiburilor și ouălor de ciori ...”²⁸ sau pentru stârpirea omizilor²⁹. Bineînțeles că Revizoratul Școlar avea rolul de a potența și verifica respectarea indicațiilor privind cultul personalității „Salvatorului” Carol al II-lea „... sunt școli primare în care, fie din lipsă de bani, fie din neglijență, directorii nu și-au procurat portretul M.S. Regelui ... Cum acesta constituie o mare vinovăție (subl. I.M.), vă rugăm să puneți în vedere ca în timpul cel mai scurt să-și procure portretul M.S. Regelui ...”³⁰, activitatea Străjeriei fiind și ea subordonată acestui scop³¹.

Preocupările serioase, firești, cele pentru asigurarea calității învățământului rămân, odată ce Revizoratul Școlar Botoșani atrăgea atenția subrevizorilor școlari asupra unor aspecte discutate la Conferința de la Iași cu inspectorul general Constantin Florescu: „...2. Ni se pune în vedere ca notările ce facem cu ocazia inspecțiilor să fie reale, căci s-a găsit învățători notați cu foarte bine de multe ori și la inspecțiile făcute de d-l inspector au fost găsiți slabi ... 5. Subrevizorii de control să ia parte la examenele de absolvire a clasei a VII-a și aprecierile să fie juste, nu de complezență ...7. Anchetele cu dată fixă să fie făcute cu multă pregătire și obiectivitate ...”³².

Revizoratul Școlar Botoșani era în 1938 una din instituțiile care coordona Congresul Ligii pentru unitatea culturală a tuturor românilor, ținut la Botoșani, la sfârșitul lunii Iunie. Cei peste 600 de participanți ce trebuiau cazați pe la institutori „pentru ca găzduirea lor să fie făcută în mod cât mai mulțumitor”³³, trebuiau să vadă și să cunoască „viața spirituală a Botoșanilor în ceea ce are mai

²⁰ În Dosar 9/1931, fila 117, Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

²¹ *Tablou de întrebuințarea zilelor de inspecție în cursul lunii septembrie 1931*, C. Iordăchescu, subrevizor școlar, în Dosar 9/1931, fila 56, Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

²² *Tablou de întrebuințarea zilelor de inspecție în cursul lunii octombrie 1931*, C. Iordăchescu, subrevizor școlar, în Dosar 9/1931, fila 58, Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

²³ *Tablou de întrebuințarea zilelor de inspecție în cursul lunii ianuarie 1932*, C. Iordăchescu, subrevizor școlar, în Dosar 9/1931, fila 63, Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Tablou de întrebuințarea zilelor de inspecție în cursul lunii Mai 1932*, Dosar 9/1931, fila 72, Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

²⁶ Vezi, de exemplu, Dosar 2/1937, filele 3, 5, 6, 7, 8, 10-11, 13-14 etc., Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

²⁷ *Ibidem*, fila 84.

²⁸ *Ibidem*, fila 89.

²⁹ *Ibidem*, fila 154.

³⁰ *Ibidem*, filele 103-104.

³¹ *Ibidem*, p. 130 („... serbări străjeresti încheiate cu serbarea Restaurăției din 8 Iunie s-au desfășurat în tot județul, ca dealtfel în toată țara, în mod cu totul înălțător”).

³² Vezi în întregime comunicarea Revizoratului școlar către subrevizorii școlari nr. 12791/03.06.1938, în *Ibidem*, fila 122.

³³ Vezi adresa Primăriei comunei Botoșani primită la Revizorat pe 23 iunie 1938 cu nr. de intrare 13156, în Dosar 2/1937, fila 169, Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

caracteristic și mai autentic³⁴; pentru aceasta Revizorul coordona acțiuni ca: dansuri naționale, recitări patriotice, „șezători bine studiate și cât mai aproape de viața satului”, „colecții cât mai autentice de cântece” (volum unic, reprezentând o colecție de folclor din Botoșani), lucrări de cor etc., toate prezentate în „costume naționale sau străjerești, spre a putea prezenta în uniformă frumoasă în fața publicului”³⁵.

Prin noua lege administrativă adoptată prin Decretul-lege din 14 august 1938, județul Botoșani a trecut în componența ținutului Prut, cu reședința la Iași, aceasta însemnând și o subordonare ierarhică pe linia învățământului. În 20 septembrie 1940, prin Decretul-lege nr. 319, au fost desființate ținuturile, în fruntea învățământului botoșănean fiind atras, ca inspector general, eruditul profesor I. D. Marin (pentru aceasta a avut de suferit în perioada comunistă), apoi, în timpul guvernării antonesciene, inspector școlar a fost D. Ardeleanu. Mai amintim câteva nume care apar în dosare, unii obținând funcții de control și înainte de 1939: subrev. școlar N. Romanescu, insp. școlar Cornelii Bușneanu, subinsp. M. Balan, insp. școlar de control V. Andriescu etc.³⁶.

Pe acest fond de marcantă instabilitate și de adevărate purgii interne, în noiembrie 1939 apărea o nouă lege referitoare la învățământul secundar, semnată de ministrul Educației Naționale, profesorul universitar Petre Andrei, care preciza că directorii de școli și organele de îndrumare și control a învățământului se recrutează din rândul „profesorilor agregati”, numiți pe bază de examen din rândul profesorilor titulari (ei primind un spor de 15% și ieșeau la pensie la împlinirea vârstei de 62 de ani, fiind asimilați cu cadrele universitare)³⁷. Seriozitatea controlului se menținea chiar în anii grei ai războiului, odată ce prin adresa nr. 7564/12.02.1944, Inspectoratul Școlar al regiunii Iași trimitea I.Ș. al județului Botoșani „ca Procesele-verbale ale inspectorilor și subinspectorilor să nu cuprindă numai constatări, ci să semnaleze sfaturile date, discuțiile avute cu învățătorii, cărțile citite asupra cărora s-a discutat ... lămurirea programelor ... trecerea la vreme a notelor în catalog, a frecvenței elevilor ... se va da atenție cronicii actualității, ideii de Patrie și cultului muncii ...”³⁸.

Pentru a scăpa de tăvălugul Armatei Roșii, Inspectoratul Școlar al județului Botoșani era evacuat la Merișani, județul Argeș, inspector general șef fiind același D. Ardeleanu, amintit anterior, subinspector Oreste Elvădeanu, iar secretar vechiul funcționar Botez N. Ioan. Cu încuviințarea Inspectoratului Județean Argeș și aprobarea Prefecturii județului Argeș, instituția botoșăneană se instala din aprilie 1944 în localul Școlii din Merișani³⁹. Pentru cei 12 funcționari refugiați ai Inspectoratului (pe lângă cei trei anințiți mai sus erau 7 învățători detașați, un contabil-Gherasim Gherasim și un impiegat-Dănilă Clemansa) și pentru familiile lor (total 32 de persoane) se cerea contra cost pâine, untdelemn, zahăr, făină de porumb, săpun, petrol și lemne de foc etc.⁴⁰. Seriozitatea conducerii instituției se menține și în refugiu, ca dovadă stă Comunicarea către învățătorii unde se detaliază pe nu mai puțin de 7 pagini cum trebuie să arate clasa și școala, ce trebuie să facă învățătorul, arătând în ce constă o bună educație: „... pentru noul an școlar, vă rog din suflet ... să trecem eroic peste toate neajunsurile și necazurile ... Nu vreau să fac teorie, dar știut este că, în primul rând, învățătorul este judecat și apreciat după gospodăria interioară și exterioară a școlii ... Nu este nevoie să se facă numai carte, este nevoie de educație și aceasta o facem în primul rând prin rânduiala gospodăriei școlii înăuntru și în afară în toate amănuntele”⁴¹. Unele prevederi sunt de-a dreptul interesante, fiind pilde și pentru zilele noastre, de exemplu: „... directorul are drept la lemne atâta vreme cât clasele sunt încălzite, odată ce nu încălzește clasele poate opri lemnele pentru uzul personal ... tot dintre ei [elevi] să se facă de serviciu la curățenie în clasă, în curte etc. ... pe lângă gardul școlii se pot pune flori ... lotul școlii să se cultive ... școlile să dea la cantină un ceai cu pâine și mâncare ... Nu se vor aplica pedepse corporale, în special pedepse degradante – cu punerea în genunchi. Înțelegeți că nu se poate pedepsi un elev fără să se producă nemulțumirea din partea părinților ...”⁴².

În Nordul Moldovei, în 1944, jaful Armatei Roșii și al altor „pescutori în apă tulbure” a fost mare, mai ales în județ. „... Localuri de școală părăsite, fără pază au fost supuse unui jaf

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ Dosar 5/1943 (Dosar conținând procese verbale de inspecție din anii 1943-1944). Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

³⁷ Mihai Ioan, Onofrei Ioan, Nistorică Sorin, *Istoria Liceului „August Trebioniu Laurian”*, ediția a II-a. 2004. Editura Axa, Botoșani, p. 145.

³⁸ Dosar 9/1943, fila 41, Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

³⁹ *Vezi ibidem*, fila 55 (Adresa I.S.J. Botoșani nr. 9755/12 Aprilie 1944).

⁴⁰ Dosar 9/1943, fila 83, Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

⁴¹ *Ibidem*, filele 77-83.

⁴² *Ibidem*.

nemaiapomenit de către mahalagii răufăcători ... nu erau deloc mijloace de transport, nu erau gardieni pentru pază, majoritatea localurilor erau ocupate în momentul inventarului de Armată și nu s-a putut pătrunde în localuri ...”, se scria într-un Proces-verbal din 9 noiembrie 1944, cu prilejul unui necesar inventar al școlilor primare din județul Botoșani⁴³.

După război și instaurarea Puterii comuniste controlul asupra elevilor și profesorilor se accentua, directorii unităților școlare trebuind să raporteze lunar, conform circularelor Inspectoratului Școlar Regional Iași și ordinelor Ministerului Educației Naționale, „starea de spirit a profesorilor și elevilor”, astfel încât „să simtă un control mai accentuat”⁴⁴, control ce anticipează viitoarea „Reformă” a Învățământului, încă din aprilie 1948, prin numeroasele „îndrumări” ale Inspectoratului Regional Iași și Ministerului.

În 1946, personalul de administrație și control al Inspectoratului Școlar Județean Botoșani număra 29 de persoane, inspector [general] fiind Bădăluță Petru, subinspectori Calmuschi Mihai și Dabija Ioan, secretar, același Botez Ioan, contabil Oana Sultana; alți inspectori zonali (pe plăși): Antonovici Emil, Rotundu Avel, Țerineanu Ionel, Popescu Neculai etc⁴⁵. Schimbările de nume sunt dese, într-o epocă de profundă instabilitate și transformări.

Prin Constituția din aprilie 1948, doctrina și ideologia comunistă după „modelul” sovietic, în condițiile ocupației militare rusești, era aplicată „la vârf”, legiuitorul prevăzând în art. 2 principiul „revoluționar” că „munca este factorul de bază al vieții economice a statului”, introducându-se, astfel, în mod voit, confuzia dintre muncă, ca principiu de existență universală, și raționalitatea muncii, ca mod de acțiune instrumental. La 3 august 1948 imixtiunea directă și brutală a partidului și statului a cuprins și suprastructura și spiritualitatea românească, școala devenind un instrument de „edificare a noii orânduiri”, obiectivul fundamental al „Reformei” constituindu-l „educația comunistă a tineretului și construirea societății socialiste”⁴⁶. În acest sens, întregul învățământ a dobândit un caracter de stat, desființându-se toate instituțiile școlare particulare, iar conținutul procesului de instruire a fost interpretat din perspectiva simplistă a concepției marxiste cu privire la natură și evoluția societății⁴⁷. Urmărind „comandamentele poporului muncitor”, reprezentând „o cotitură istorică ” și plecând *ab initio* de la teza că „școala în afară de viață și politică este o minciună și o ipocrizie”, Legea Învățământului a reprezentat, în același timp, o transformare a școlii (și a celor ce o slujesc) în sclava totală a intereselor Puterii și a ideologiei propagată de aceasta⁴⁸, între anii 1948 și 1958 învățământul stând sub semnul supremației clare a „modelului” sovietic, impus prin Legea din 3 august 1948 și prin întreg cortegiul de decrete, H.C.M.-uri și decizii ale ministrului de resort.

THE FRAGMENTS FROM ACTIVITY OF GUIDANCE – INSPECTION INSTITUTIONS IN EDUCATION AT BOTOȘANI, BETWEEN 1918 – 1948 (Summary)

The author presents a few aspects of guidance – inspection activities of Reviser Educating Service from Botoșani, between 1918 – 1948.

⁴³ Dosar 20/1944, fila 101. Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

⁴⁴ Ioan Mihai, Onofrei Ioan, Nistorică Sorin, *op. cit.*, p. 183, notele 341-342.

⁴⁵ Dosar 12/1946, fila 140. Fond I.S.J., S.J.A.N. Botoșani.

⁴⁶ Mon. Of. nr. 177/3 August 1948, p. 6322 (Decret al Prezidiului M.A.N. nr. 175 pentru Reforma învățământului), S.J.A.N. Botoșani.

⁴⁷ Cf. Ion Gh. Stanciu, *Istoria pedagogiei Manual pentru clasa a XII-a – Școli Normale*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1990, p. 146.

⁴⁸ Vezi articolul semnat de profesorul D. Munteanu, *Noua școală în R.P.R.*, în *Clotopul*, An V, Nr. 251, Joi, 12 August 1948, pp. 1 și 4.